

SZERKESZTŐSÉG
ÉS KIADÓHIVATAL:
ORADEA
Piata M. Viteazul
(Nagypiac tér) 11/a
TELEFON: 670.
Megjelenik
minden pénteken.

NÉPÜNK

ZSIDÓ HETILAP

Előfizetési árak:
BELFÖLDÖN
1 évre . . . 160 L.
1/2 " . . . 80 "
1/4 " . . . 40 "
KÜLFÖLDÖN
1 évre
Magyarország P. 10.
Slovensko . . . Ck 60.
Austria . . . S. 13.
Jugoszlávia . . . D. 100.

Hitközségeink válsága

Természetes tünet, hogy az a gazdasági számum, mely a zsidó existenciák ezreit hajtja a tönk szélére, vagy a teljes megsemmisülésbe, nem áll meg a hitközségek kapuinál. Nem elszigetelt jelenség és így nem lokális szemmel kárhozatarandó, ha elismerjük fájó szívvel, hogy a nagy erdélyi hitközségek súlyos válsággal küzdenek. Főként a nagyobb hitközségek, mint ahogy nagyobb üzemek is nehezebben tudnak a romlott viszonyokkal szemben ellenállni. Az erdélyi nagy hitközségek a váradi, ciujji, satumarei nagy zsidó közületek alig bírják évi költségvetési minuszait eliminálni. Kénytelenek kölcsönökkel fedezni hiányaikat s ezzel lassan a hitközségek anyagi bázisát önkéntelenül bár, de fokozatosan aláássák.

Radikális és teljes gyógyulást e-téren a gazdasági válság enyhülése hozhat. Ha a hitközségi tag több húst fogyaszthat majd, akkor több lesz a gabella jövedelem, ha üzlete virágozik, akkor bőkezűen fog jótékonykodni, ha neki van jó megélhetése, akkor boldogul és virágozik a hitközség is. Ha nincs sok munkanélküli és sok gyámoltalan özvegy, akkor nem kérnek annyi tandíjmentességet. Logikusan következik ebből, hogy a hitközségi válság egy cirkulus viciózus, mely szoros összefüggésben van a hitközségi tagok adózó képessége és áldozatkészége, valamint gazdasági helyzetük között.

A budapesti nagy hitközség elnöke Stern Samu udv. tanácsos, nyilatkozott a napokban, hogy a hitközségi adó-politikánál zsidó szívvel kell az adózást keresztülvinni, de nemcsak kivetni, hanem fizetni is. S ami Budapestre vonatkozik, azt nyugodtan vonatkoztathatjuk Erdélyre is. Azt mondja; „Egyébként a zsidó középosztály s a zsidó kisemberek ezrei adják legszilárdabb és legbiztosabb alapját, a hitközségi adójövedelemnek. Véljük szemben a nagyobb adózók azok, akiknek adója nem érte el azt a mértéket, melyet jövedelmük, illetve vagyonuk arányában fizetniük kellene“. Majd ezzel fejezi be cikkét; „Az adózás kötelezettségét ne nézzék csupán népszerűtlen teher-oldaláról, hanem nézzék azt zsidó szemmel, zsidó szívvel, gondoljanak intézményeinkre, melyeket fenntartunk és gondoljanak arra, hogy a közös teher viselésében, mindenkinek arányosan kell kivennie részét, nemcsak a szegénynek, hanem a gazdagnak is.“

Ehez a fejtegetéshez hozzáfűzhetjük, hogy épen az elszegényedés okozza azt, hogy az adózás legigazságtalanabb, de egyúttal legbiztosabb alapja, a fogyasztási adók csökkentek le veszedelmes mértékben, s ez az oka főként, annak a helyzetnek, melybe az erdélyi hitközségek is önhibájukon kívül kerültek.

Kétségtelen, hogy templomokat, iskolákat, vágóházakat és sok más intézményt fenntartani igen nagy áldozat. De a hitközségeknél, még a most divatos „racionalizálás“ jelszavát sem lehet teljesen megvalósítani, mert hiszen a hitközségek gazdasági élete annyira át- meg átítatódott rituális szempontokkal, hogy azokat összeegyeztetni a gazdasági kényszerűséggel a legnehezebb feladatok közé tartozik.

Meg kell ainkudni a nagy zsidó közületeknek a mai helyzettel! Semmi újabb beruházás, a munkások megfelelő felhasználása, nagyszabású takarékosság minden vonalon. Az adózóképes réteg szívelje meg a pesti hitközségi elnök súlyos szavait

és érezze kötelességének és nem tehernek az adófizetést. Az erdélyi hitközségek vezetőinek súlyos a helyzete és nagy a felelősség, melyet magukra váltak. Mert a nagy gondok mellett, mely egy hitközség vezetésével jár, még a népszerűtlenség és hálálanság terhét és ódiáját is magukra vállalják. Higgadt megfontoltsággal kell az egyensúlyt megtalálni és nem félintézkedésekkel.

Sajnos, a hitközségek országos szervei nem állanak hivatásuk magaslatán. Ily súlyos időkben szóval és tettel kellene a hitközségek mögött állani. Ha szükséges, a kormánnyal szemben is jogos kívánságainak érvényt szerezni. A kongrua, iskolasegélyek és a többi magyar érában megvolt állami támogatások megszerzése országos feladat volna. A zsidó adózók, befizetett száz millióknak megfelelően igényelhetik mindazt, mely minden elismert vallásnak az ország törvényei értelmében kijár. Ez a negligáció is kétségtelen jele annak, hogy az egységes fellépés hiánya folytán a mindenkori kormányok nem veszik elég komolyan a zsidóság ily-

irányu követeléseit. Igenis követelni és nem kérni kell mindazt, mely a zsidó közületeket megilleti. Hitközségeink lét, vagy nemlét kérdésénél ez a probléma is nagy szerepet játszik.

A Baia Mare megindított országos szervezkedés, ennek megvalósítása érdekében október 21-re hivatott össze, hogy végre megszervezzék az orthodox hitközségek egységes gazdasági és politikai szervét. Nem szabad intrikáknak szerepet játszani és minden más érdeknek el kell törpülnie amellet, mert hiszen itt hitközségeink létkérdéséről van szó. A zsidóság nagy és szilárd bástyái voltak mindenkor a hitközségek. Ezek nem küzdhetnek gondokkal, nem fulhatnak adósságokba, ezeknek minden körülmények között eleget kell tenni évezredes hivatásuknak. A hitközségeknek továbbra is a zsidó együtvértartozás bástyáinak kell maradni, melyet a gazdasági dekonjunktura számumja ostromolhat ugyan, de mindenkor az az oázis kell maradjon, melynek hivatásánál fogva lennie kell.!

L. Z.

A felszabadult szenvedélyek

„A legcsekélyebb kilengést is a legdrasztikusabb eszközökkel fogjuk megakadályozni“ nyilatkozott több aktiv román miniszter. Vagyis ez azt jelenti, hogy csirájában fogják elfolytani az antiszemita agitációt. Ezzel szemben mi történt? Codreanul a nagy és hallhatatlan román nemzeti hőst, „ki okosabb annál, mintsem hogy románia miniszterelnöke legyen“ a bukaresti Tábla is felmentette másodfokon. Ez jelenti azt, hogy az országban szabadon lehet gyilkosságra uszítani, ez jelenti azt, hogy az országban szabadon lehet a zsidó vagyont rongálni és pusztítani, ez jelenti azt, hogy az országban egy millió kisebbségi polgár ki van szolgáltatva néhány száz meghibbant fenevad szabad prédájául. És ez jelenti azt, hogy a kormány és a román közvélemény azáltal, hogy nem akadályozza meg a huligánizmus tombolását, szinte beleegyezését adja a középkorba illő cselekményekhez. Igen a kormány és a román közvélemény ahelyett, hogy a kilengéseket letompítanák és megakadályoznák, letagadják Borsat, Vamat, Câmpulungot, Băițit és az összes antiszemita huligánizmust. Es ezzel az örökös letagadással bezonyítják, hogy igenis közük van az antiszemita mozgalmakhoz. Bizonyítja ezt többek között az is, hogy Vaida belügyminiszter kis játszó gyermekeknek nevezte a harmincz éves banditákat. Itten Romániában szabadon lehet zsidók

elien gyilkosságra uszítani, büntetlenül pogromozni. Már bírósági ítélet is van, sőt már a Tábla is helyben hagta, hogy Romániában csak a Codreanuknak van és lehet igazuk.

Hát igen, vegyék tudomásul, hogy a romániai zsidóság megelégette már az atrocitásokat (igy hívják műnyelven a huligánizmust). Az egy millió romániai zsidó polgár, amely adót fizet, amely ujoncokat ad, amely loyális dolgozó polgára e hazának nem fogja tűrni, hogy a végsőkig feszítsék a húr. Ha a kormány nem tud megvédeni bennünket a barbár hordák ellen, akkor a zsidóság maga fog a védelméről gondoskodni. Igen, ha belföldön nem fog akadni senki sem aki megvédjen bennünket, akkor senki sem fog tudni megakadályozni minket abban, hogy a külföldi zsidósághoz és a demokratikus közvéleményhez forduljunk segítségért. Elmegyünk a Népszövetséghez és panaszt emelünk Románia ellen, hogy nem respektálja azt a békeszerződést, amely a felszabadított területeket Romániához csatolja, nem respektálja a kisebbségi és emberi jogokat, amelyet magára nézve kötelezőnek ismert el Románia akkor amikor Krisztus vallását államvallássá emelte.

Figyelmeztetjük az ország urait, hogy ne játszanak a tüzzel, mert könnyen előfordulhat, hogy egy nem várt szélroham megváltoztathatja a tűz irányát . . .

G. V.

A Somré Sabbosz világkongresszusa Berlinben.

Berlin szeptember 2. A Somré-Sabbosz világszövetség világkongresszusa múlt vasárnap nyílt meg nagy érdeklődés mellett. Mintegy 250 delegátus érkezett Berlinbe a világ minden részéből. A legkülönbélebb zsidó irányzatot és pártszervezetek képviselői voltak együtt a szombat védelmében. A berlini zsidó hitközséget, Georg Kareszki elnök képviselte. A bécsi hitközség Lettner keresk. tanácsos által volt képviselve. A zsidó közgazdasági és szellemi élet legkiválóbb reprezentánsai voltak együtt. Délafrikából, Newyorkból, Szalonikiból, Amsterdamból, Párisból, Jugoszláviából, Lettlandból stb. A leghíresebb rabbik: a lubawitschi, kownoi, vilkomivi gaonok mellett David Jellein és Rabbi Meir Berlin Palesztinából a Vaad Leumi, illetve a Mizráchi képviselésében. Szombaton ünnepi istentiszteletet voltak az összes zsinagógákban. Hétfőn este nagy nyilvános meetingen volt alkalma megismerni a berlini

zsidóságnak a kongresszus világhírű alakjait és szónokait.

Mily fájdalmas jelensége az erdélyi ortodoxinak, hogy akkor, midőn a világ minden tájáról a zsidóság minden rétege képviselheti magát a vallásos zsidóság létét biztosító Somre-Sabbos világszövetség által biztosítsa a szombat szentségét, akkor az erdélyi ortodox zsidóságot ily nagy horderejtű ügyben senki sem képviseli. Hol van a beszercei központi iroda, ha még ez sem elég fontos ortodox zsidó érdek, vagy legalább valakit ha nem másért, az együttérzés dokumentálására elküldjön?

Hirdessen a „Népünk“-ben

Megszokott és felsült központi irodai terror.

Rabbibeiktatás Tenkén

Leikes választás, ünnepélyes beiktatás, de ezt megelőzőleg annál rutabb játék.

A tenkei orth. hitközség aug. 31-én vasárnap egyhangú lelkesedéssel megválasztotta főrabbiául Friedmann Salamon nagyváradi rabbijelöltet, ki fiatal kora dacára szép talmudismeretek fölött és megfelelő szónoki képességgel rendelkezik. A megválasztott főrabbit azonnal be is iktatták. A tenkei hitközség felkérésére Fuchs Benjamin nagyváradi főrabbi az újonnan megválasztott főrabbiával és előkelő várad vendégek kíséretében autókön kiutazott Tenkére, hol az összes hitközségi tagok a hatóságok fejei, ugyszintén a keresztyén társadalom nagy része már várta őket a fényesen kivilágított templomban. Fuchs főrabbi fulmináns beiktató beszédében szívére kötötte az új főrabbinak egy ortodox főrabbi kötelezettségeit és tiszteltteljes szavakban emlékezett elődjéről is, ki most Amerikában működik eredményesen. Dicsérőleg emelte ki a hitközség áldozatkészességét, mely szívesen hozott anyagi áldozatot, hogy a rabbikérdés ügyét békésen, nobilesan zárja le.

Ezután Friedmann főrabbi lépett a szószékre és fogadalmat tett, hogy a rabbiállás betöltésénél azon irányelvek fogják vezetni, melyeket mestere, Fuchs főrabbi klasszikus beszédében oly gyönyörűen kifejtett. Nyomban a templomban az eljegyzt is megtörtént. Az új főrabbi Weisz Oszkár szilágy-nagyfalui főrabbi leányát veszi el, ki sógornője a volt tenkei főrabbinak, Kellner Kálmának. Ezt nyomban bankett követte, melyen a hívek lelkes ovációjában részesítették az új főrabbit és vőlegényt, a jelenlevő nagyváradi, temesvári és szilágy-nagyfalui főrabbiakat, valamint a vendégeket. A tenkei hitközségnek elismerés jár az ortodox közvéleménytől, mert nem ült fel a Beszterce-Nagykároly-Tasnádi machinációnak, de elismerés jár a szilágy-nagyfalui főrabbinak is, mint eddig első főrabbinak, ki ezen machinációk ellen eredményesen küzdött.

*

A tenkei rabbikérdés annyi sok hivatalos és erőszakolt dissonantia után szép, békés és harmonikus akkordban végződött. Ennek azonban rut előjátéka volt. A hitközség egykori főrabbiája, Kellner Kálmán, ugyanis Amerikában vállalt állást. A hitközség egykori rabbija iránti hálaja jelül elhatározta, hogy egy fiatal rabbit alkalmaznak, ki Kellner főrabbi sógornőjét, egy árva leányt, Weisz Oszkár szilágy-nagyfalui főrabbi leányát elveszi. Ezt a fiatal rabbit megtalálták Friedmann Zalmen nagyváradi

rabbijelölt személyében. A választás már ki is volt írva. Ekkor megjelent a láthatáron a csékei és tasnádi főrabbi, Friedmann nagybátyjai, kik bevádolták Friedmann-t a nagykárolyi főrabbinál, hogy a károlyi főrabbi elgondolása szerint nem való Tenkére és ki is eszközöltek egy levelet a nagykárolyi főrabbitól, melyben az áll, hogy vallási szempontból *הרב קדוש* szent kötelessége Briszk csékei főrabbinak, hogy a választást be sem várva, költözzék Tenkére. A tenkeiek erre azt mondták, hogy nem ülnek fel semmiféle terrornak és nekik semmiféle előkelő idegen nem parancsol és nem vonták vissza a választási terminust. Ekkor a két főrabbi a besztercei irodához fordult, mely oly tartalmu sürgönyt intézett a tenkei hitközséghez, hogy mindaddig, míg Briszk csékei főrabbinak a tenkei rabbiállásra való igényei din-tóra által be nem vizsgálatnak, addig a rabbiállítás nem tartható meg. A tenkei hitközség erre szintén nem hederített és tiltakozott az irodánál az érthetetlen és jogtalan beavatkozás ellen. A rabbiállítás közgyűlést az előljáróság aug. 31-ére, vasárnapra hirdette meg. Közben Briszk csékei főrabbi, be sem várva a din-tóra döntését, egyszerűen hivatkozással a nagykárolyi főrabbi levelére, lakást bérelt magának Tenkén és odaköltözött, vagyis magyarul: *Er hat sich besetzt*. Hogy pedig a választást ne lehessen betartani, Briszk tasnádi főrabbi, a csékei főrabbi testvére Nagyváradra jött és kieszközölte az ortodox izr. autonómiájának a dicsőségére a prefektustól egy szintén érthetetlen rendeletet, hogy a választás nem tartható meg. A rendeletet szombaton, egy nappal a választás előtt kézbesítették, midőn már nem tiltakozhattak ellene, de a tenkei hitközség nem ijedt meg. A közgyűlés összeült és az elnök közölte a prefektusi végzést és kijelentette, ha a hitközségi tagok közül akár egy is ellenzi Friedmann megválasztását, akkor a választást nem tartják meg. Orkányszerű: *Eljen Friedmann főrabbi!* volt erre a válasz és Friedmann egyhangú lelkesedéssel megválasztották főrabbinak.

Igen ám, de a csékei főrabbi komolyan fogta fel a nagykárolyi főrabbi levelét és szent kötelessége értelmében már le is telepedett Tenkén. Maradt volna tehát ott a tóra vártáján ellenrabbinak. Ezt a kis ügyet szintén elintézte a hitközség. Tárgyalásokba bocsátkozott vele és potom 79.000 leiert hajlandó volt a reá bízott vártárolt visszavonulni. Szólt pedig az egyezés következképen:

Erdélyi zsidó leányinternátus Párizsban !!

Dr. Szarvas Jakabné vezetése alatt.

Párizs legszebb kertvárosában, Robinsonban szeptember 15-én nyílik meg az igen előkelő zsidó leányinternátus 14—20 éves leányok részére. — Az internátus gyönyörű 3 holdas park közepén fekvő 20 szobás villában van elhelyezve. Családias nevelés az összes európai nyelvek tanítása szakszerű tanerők vezetésével.

Mindenemű felvilágosítással és prospektussal szolgál: Mme. Dr. SZARVAS 14 Av. de Robinson. Robinson banlieu de Paris (Seine)

A bécsi Mizrachi konferencia lefolyása.

A Mizrachi Világszervezet legfelsőbb tanácsa imponáns keretek között ült össze. A konferencia súlyos jelentőségét kellően fejezte ki, hogy az egész világ Mizrachi szervezeteinek országos képviselői, mind helyet foglaltak a széksorok között. Felemelő érzés volt a kontinens összegyűlt szellem nagyjainak ezt a csoportját szemlélni. Erezni lehetett, hogy itt olyan dolgok fognak kisarjadni, amelyek nyomot hagynak majd a mozgalmunk fejlődésén. A konferencia három napig tartott a nyilvánosság és sajtó teljes kizárásával.

Ez a tény eleve kizárja, hogy érdemlegesen foglalkozunk lefolyásával, minthogy határozatainak mindegyike szorosan bizalmas természetű volt.

Rav Meir Berlin e konferencia alkalmával is megcsillogtatta genijét. A résztvevők mindegyike leánygöze hallgatta nagyszerű szónoki készségét.

Mint kellemes impresszió domborodott ki az a föltétlen egyetértés s megértő testvériesség, mely a Mizrachi és Ceiré-Mizrachi képviselői között megnyilvánult. A konferencia foglalkozott a Mizrachi jövő szellemi és pénzügyi tervein kívül az általános palesztinai és galuti problémák megvitatásával.

Ezuttal ismét a régi elnökség lett megválasztva a következők személyében: Rav Meir Berlin, Rav Teitelbaum és M. Schapira, az Ifjúsági Blokk képviselője.

Elhatározottatott egy hat hónapon belül összehívandó Mizrachi világkonferencia megtartása.

A konferencia utasította az országos Mizrachi elnökségeket, hogy a helyes ifjúsági nevelést intenzív módon elősegítse, kifejlessze és a Mizrachi alapokat fokozott mértékben támogassa.

Számos más szervezeti, pénzügyi és politikai határozatokat hozott még a konferencia, melyek megvalósítása a Mizrachi szervezet élénk fellendülését eredményezheti.

Dacára a konferencián való rendkívüli elfoglaltságomnak, sikerült az elnökség tagjait, a „Népközpont” részére meginterjúvolnom. Ennek érdemleges részeit a következőkben adom;

Rav Meir Berlin szerint a palesztinai zsidóság várakozó állásponton van, illetőleg várja a Simpson féle javaslat alapján való angol döntést. Palesztinában gazdasági krízis nincs és mindent optimiztikusan ítél meg az ott élő zsidóság. Munkanélküliségről nem tudnak. De föltétlen biztos, hogy a tőke kiitínó elhelyezést kapna Palesztinában. A múlt év Av hóban alapított segélybizottság intenzív módon működik és már nagy részt kellő eredményeket ért el, csak sajnálja, hogy az elmenekült hebron lakosságot még nem sikerült visszatelepíteni, holott ez ugy a hagyomány, mint nemzeti és politikai szempontból nagyon is kívánatos volna. Sikerült létre hoznia az Aguda egységfrontját számos kérdésben, így a Kotel Maarovi és segélyügyben is.

A mizrachinak fontos teendőit gátolja az általános pénzügyi krízis, amiért is kötelessége mindenkinek, hogy e szent ügyet jobban felkarolja mint azt eddig tette. Örömmel emlékezik meg még Rav Meir Berlin, az erdélyi kiváló mizrachistákról és szívből üdvözli őket.

Rav Fischmann a zsidóság egyik legnagyobb gáonja kiváló publicista és tudós, a palesztinai nevelés vezetője nagyon szép képet ad az ottani nevelési rendszerről, amely nemcsak a Mizrachi, hanem minden körben kiváló elismerésnek örvend. Kilátásba helyezi, hogy ő is részt fog venni az Oradean megtartandó II. Mizrachi és Ceiré Mizrachi konferencián.

Rabbi Meir Teitelbaum, aki az amerikai Joint befolyásos tagja, intervenciómra megígérte, hogy sürgősen intézkedni fog, hogy a borsai tűzkárosultak jelentős segélyhez jussanak. *Koffler. Mór.*

25.000 leit kap azonnal és 3 éven keresztül havonként 1500 leit postautalványon küldve. Szép, épületes reménység.

*

Más oldalról következőket halljuk. Lapunk egyik barátja végig hallgatta a vonaton Briszk bajomi főrabbi (a csékei főrabbi fiának) egyik beszélgetését, melyben kijelentette, hogy a csékei főrabbi teljesen ártatlan az egész ügyben, hanem a tasnádi főrabbi hajszolta abba bele. Szerinte a csékei főrabbi a Beszterce-Nagykároly-Tasnádi szövetség áldozata lett, mert naivságában bízott erejükben. A tasnádi főrabbi fia ugyanis elvette a csékei főrabbi leányát és hozományul a csékei rabbiállás lett neki ígérve, de a csékei főrabbi sem hagyta el állását. A tasnádi főrabbinak már fia érdekében érdeke, hogy a csékei főrabbi gyorsan elhelyeződjék. A tasnádi főrabbi tehát, — valószínűleg a kolozsvári és szatmári működésére gondolva — kijelentette, hogy neki zsebében van a nagykárolyi főrabbi és a besztercei iroda. Tényleg zsebében is volt. Csak egy tényező nem volt a zsebében: a tenkei hitközség, mely mindezek beavatkozására fűtött. Elhisszük a bajomi főrabbi szavait. A csékei főrabbi tényleg nobiles ember és csupán naivságában hagyta magát behajszolni ebbe a csunya kalandba.

Egy erkölcsi kép, egy darab kulturtörténet ez. Egy a sok közül. De le kell az ilyesmit közölni, hogy a rendszert, mely kéréllhetetlen irammal zülleszteti le az ortodoxiát, éppen a száz, okmány-szerűen bizonyítható tények nyilvánosságra hozása által megbélyegezzük.

Fuchs főrabbi nyilatkozata a szentföldi eszrog érdekében

Ismeretes az az akció, amit az öntudatos zsidóság az erc jisraeli termékek elhelyezése érdekében beindított. A termelők ezuttal példát vettek a narancstermelők nagyszerű eredményeiről, szövetkezetbe tömörültek és termelvényük védelmére, miután a legkülönbözőbb szervezeteket megnyerték, védjegy jóváhagyását kérték a palesztinai kormánytól. Ez megtörtént és így az idén már védjegyzett eszrogok fognak a piacra kerülni. Minden oly eszrog, amely ugyan az eladótól erc jisraeli eszrognak van minősítve, de a védjeggyel nincs ellátva, csakis arab termelőtől származik és elvárható, hogy egyetlen zsidó sem fog venni ilyen eszrogot.

Felkerestük Főtisztelendő Fuchs Benjámin N. váradi főrabbit és megkérdeztük, hogy mi a véleménye az erc jisraeli eszrogokról. Erre a következő nyilatkozatot kaptuk szószerint.

„Érthetetlen előttem, hogy ezt ma is hangsúlyozni kell, hogy zsidó semmilyen körülmények között sincsen felmentve attól, hogy elsősorban szükségleteit zsidónál beszeresse. *וְדוּ אֲדוּךְ עִמָּךְ* És eljen testvéred veled. Ez nem szorul külön magyarázatra. Lehetővé kell tenned, hogy testvéred, veled élhessen. Ez vonatkozik a profán élet minden megnyilatkozására. A Tóra a leghatározottabban előírja, hogy fajtestvéremnél vagyok köteles megvenni, vele vagyok köteles megcsináltatni minden szükségletemet, mert az életét nekem is lehetővé kell tennem még akkor is, ha az az illető nem tartja a szombatot. Még akkor is kötelesek vagyunk őt támogatni, mennyivel inkább tehát, ha betudjuk szerezni minden napi szükségletünket olyan testvérünktől, aki megtartja a szombatot, teljesítményünk még nagyobb és kötelességünk őt támogatni, mert hát *בְּהַאֲדָמָה יִשְׂרָאֵל וּבִן אָדָם יִשְׂרָאֵל* Boldog ember az, aki megtartja a szombatot, de boldogabb még az, aki azokat, akik azt megtartják, támogatják, mert ezzel elősegítik a szombat megtartásának lehetőségét.

Mindez vonatkozik a köznap profán szükségletekre. Mennyivel inkább kötelességünk eszrogot a zsidó termelőtől vásárolni, aki künn él Erecjisraelben és ezzel ugyancsak egy micvának a Jisuv Erec-jisrael micvájának tesz eleget. Mi tehát, amikor megvesszük az eszrogot nemcsak egy érdemesebb eszrog került a kezünkbe, hanem lehetővé tesszük egyik testvérünknek, hogy őseink földjén tradícióinknak megfelelő módon élhessen.

Jómagam mindenkor a brocho elmondására ha lehetőségem volt, csakis erc-jisrael eszrogot használtam és elvárom, hogy most amikor ugy tudjuk, hogy az eszrogok megfelelnek a kasrusz minden követelményének, mindenki kötelességének fogja tartani, hogy csakis erc-jisraeli eszrogot használjon. Ne felejtjük el, hogy a görög eszrognak még mindig vérszaga van.”

Csak természetes, hogy Fuchs főrabbi ur nyilatkozatának meg lesz a maga eredménye. Itt meg kell szünjön minden pártszempontnak, mintahogy megszűnt a termelők között, amikor a közös szövetkezetet megalakították. És hisszük, hogy az eszrog után fog jönni minden más vallási és köznap szükségleti cikk, amit ha megkapunk erc-jisraeli termelésben, mást nem fogunk használni. Legyen az eszrog az első cikk és egyetlen zsidó se használjon mást mint erc-jisraeli eszrogot. *G. M.*

H I R E K

Felelős szerkesztő WASSERSTROM SÁNDOR
A „Népünk” cikkeinek utannyomását csakis a forrás megjelölésével engedjük meg.

Naptár 5690

Péntek, Elül 12. szeptember 5.
Szombat, Elül 13. szeptember 6.

Szombat bejövetele:

üzlet bezárás 6.50
gyertyagyújtás 7.—
I-tentisztelet kezdete 7.05
Szombat kimenetele 8.10

Heti glosszák.

Nehéz zsidónak lenni.

A németországi zsidóság ismét válságban van. Dilemái ismét megsokasodtak és újból érzik: nehéz zsidónak lenni.

A mendelsohni asszimilációs áramlat ismét kísért. Az antiszemita agitáció állandó erősödésben van. A szocialista, a kommunista és a nemzeti jel-szavak pedig most puffogatják legélesebben frázisaikat.

A zsidóság, mint egy nemzeti, szociális és vallási szintézis, — akiben összesűrűsítve vannak mindeme ideológiák — tanácstalanul áll, vagy végleg elcsúszva.

Az alternatívák sokfélesége megdöbbeníti. Legyen talán nemzeti (oh nem nemzeti zsidó, erre még gondolni is tulmerész lenne) akkor, amidőn a magasan ivelő német „kulturából” mereven kiszorítják, részt nem vehet benne. Vagy ami még ennél is rosszabb, kapcsolja össze a nemzeti és szociális érzéseit és legyen támogatója egy agyőrületnek: az ugynevezett nemzeti szocializmusnak? Nem! Ezt sem teheti. Nem dobhatja oda magát bűnös machinációk játékszeréül.

A szocializmus középuton haladó, mérsékelt ideológiája, szintén nem fekszik temperamentumához.

Marad hát a kommunizmus. És ebben aztán többnyire végleg el is süllyed. Ez ígér neki a legtöbbet. Meglengeti előtte a „szabadság” délibábját. Testvériességről és egyenlőségről kiabál és ez vonza elnyomott ghetto lakóit. Amikor bemenekeül e hamis jelszavakkal játszó ideológiába, mentegedőzve valahogyan ezt mondja: Nincs más út... jöjjön hát ez a végső kísérlet!

Van azonban még egy megoldás:

Maradion zsidónak!

Ez a lehetőség azonban a német asszimiláns zsidónak eszébe sem jut...

Ostromállapot a „zsidó” internacionalizmus ellen.

A schweizi antiszemita is hallatnak magukról. Most hirdették ki az I. II. és III. „zsidó” internáti-onálé ellen az ostromállapotot.

Megdöbbenünk, ha arra gondolunk, hogy ez most történik, amikor a „nyugati” lapok a „kulturát” és „civilizációt” nagybetűkkel harsogják az agyvelőkbe.

Civilizáció talán igen. Hiszen a gázbombák tökéletesednek és a Zeppelin oda és vissza repül az Oceánt.

De kultúra?

Bocsánatot kérünk, Nyugati Lapok, ezt nem látjuk sehol, kivéve az Önök hasábjain.

És éppen a fiatalság képviseli ezt a reakciót. Az ifjuság, aki mindig máskor a haladás zászlóbon-tója volt. A világháború, úgy látszik ezt a mentalitást is megölte.

— **A Mizrachí nem azonosítja magát Weizmann politikájával.** Berlin, szept. 2. A legutolsó Akcionkomitee gyűlésén Dr. Weizmann Chájim azon álláspontjával szemben, hogy a zsidó állam soha sem volt öncél, hanem csak eszköz a célhoz és sem a bazeli programban, sem a Balfour deklarációban nem áll semmi a zsidó államról, a Mizrachí képviselőjében Rav Brod nyilatkozatot adott le. E szerint a Mizrachí nem osztja Weizmannnak a zsidó államról alkotott felfogását és Weizmannnak kijelentéseit abban az értelemben veszi tudomásul, hogy a közvetlen célul kitűzött zsidó közösség a zsidó népet a zsidó állam útjára fogja vezetni. Ép ezért a mizrachí frakció visszavonja képviselőit a cionista executívából, hajlandó azonban az executívával és Dr. Weizmannal továbbra is loyálisan együtt működni. Dr. Weizmann erre azon véleményét juttatja kifejezésre, hogy mivel nézete szerint nem bírja a többség bizalmát, nem kíván többé a cionista mozgalom politikai vezetője lenni. Az Akcions Komitee 24 szavazattal Grünbaum és Stricker radikális cionisták szavazatai ellenében bizalmat szavazott Dr. Weizmannnak s felkérte a vezetés további megtartására.

— **Eljegyzés.** Friedmann Zalmen tenkei fő-rabbi eljegyezte Weisz Gizikét, a Szilágy-nagyfalusi főrabbi leányát.

— **Gottlieb József Cluj,** eljegyezte Friedmann Mancikát, Friedmann M. D. oradeai rabbi leányát.

NAGYVÁRADI ZSIDÓ FIU INTERNÁTUS

Prospectuskiváratra
díjtalanul küldünk!!

A nagyváradai társulati Kereskedelmi, az orth. Gimnázium és a zsidó Liceum igazgatóságaitól ajánlva.

Elsőrendű **שני** ellátás. A tanulókat végzett szak-tanárok készítik elő. Bármilyen iskolai és internátusi ügyben ielvilágosítással szolgál az internátus igazgatója

Szilágyi Adolf zsidó liceumi tanár.

Ajelentkezéseket ajánlatos minél előbb eszközölni.

— **Mittelmann Jakob a nagyváradai orth. izr. hitközség elnökének gyásza.** Súlyos, nagy csapás érte a nagyváradai ortodox zsidó hitközség érdeműs elnökét, **Mittelmann Jakobot.** Atyja, **Mittelmann Hermann** **שני**, ki az erdélyi ortodox zsidóság ügyének évtizedeken keresztül fáradhatatlan és törhetetlen tevékeny munkása volt, egy mélységes és eredményekben gazdag patriarchális kort elért földi tartózkodás után, hétfőn az örökélet házába költözött. Mittelmann Hermann hosszú évtizedeken keresztül lakott Székelyvaja községében, hol a köz-bizalom iránta nemzetiség és vallásra való tekintet nélkül akként nyilvánult meg, hogy ezen köz-ségnek négy évtizeden keresztül bekövetkezett elhunytáig, községi bírója volt. Részt vett minden nemes zsidó kezdeményezésben és bölcs higgadt tanácsaival, melyek nagy talmudisztikus tudásából és elmélyüléséből fakadtak, azoknak rendszerint a legjobb eredményeket juttatták. A nagyváradai ort. zsidó hitközség minden egyes tagjának osztatlan igaz részvéte kíséri szereteti elnökét mélységes gyászában. Mi pedig ezuton fejezzük ki mélységes rész-vétünket úgy a magunk, mint a Mizrachí Erdélyrészi Központ nevében mozgalmunk ezen régi kipróbált vezetőjének és kívánjuk, hogy a gyermeki szív részére pótolhatatlan veszteség elviselésére, találjon vigasztalást továbbra is úgy hitközségünk, mint a zsidó közéletben kifejtendő munkásságában. Találjon vigasztalást a hitű zsidóság érdekében kifejtendő további fáradozásaiban és vigasztalódjon beszoch seor avélé Cion.

— **A zsidó hitközségek helyzete Lengyelországban.** A lengyelországi zsidó parlamenterek klubja egy memorandumot terjesztett a közoktatásügyi miniszter elé, amelyben a következő tarthatatlan anomáliákra mutat rá. Lengyelország újjáalkotása idején egy külön zsidó vallásügyi szekciót létesítettek, melynek irányítását zsidó vezetők látták el. A legutóbbi megüresedés óta azonban ezen ügyosztályt teljesen beszüntették, úgy hogy ebből kifolyólag a hitközségi élet teljesen romlásnak indul és nem folyósíthatnak sem segélyeket, sem rabbi választásokat nem áll módjukban foganatosítani. A szükséges rendeletek hiányában a hitközségek tag-jait az adó fizetésre sem kötelezhetik. Rámutatnak a képviselő tagok arra, hogy ez az önkényes kormányálláspont egyenes ellentétben áll az alkotmánnyal, mely a zsidók egyenjogúsítását biztosítja, és ennek folytán haladéktalan orvoslást kérnek a memorandumban foglalt általános és egyes esetekre.

SCHÜCK orthodox fiu internatus

BUDAPEST, VII. Kertész-u. 33.

A jövő tanévre kibővített arányokban nyílik meg. Az összes elemi és középiskolák közelében. Szeretetteljes gondosság!

Idegen nyelvek! Orvosi felügyelet!
Naponta ötszöri garantált bőséges jó közt!
Mértányos díjak! Külön számla nincs!
Folyó tanévben félbentlakók még elfogadtatnak

— **Erdélyi zsidó leányinternátus Párisban.** Hézagpótló intézménynek nyílnak meg kapui szeptember közepén Párisban. Dr. Szarvas Jakabné az Erdélyszerte ismert zsidó nőmozgalom kiváló egyénisége zsidó leányinternátust nyit Páris leg-szebb kertvárosában, Robinsonban, egy gyönyörű kiterjedt arányú park közepén. Az internátus hivatva van a zsidó családok leánygyermekéit, akik Párisban végzik tanulmányaikat, megvédeni a nagyváros bűnös áramlataitól és nyugodt, kényelmes, pedagógiaiilag is kitűnő zsidó nevelést nyújtani számukra. Dr. Szarvas Jakabné személye előre is biztosíték arra, hogy leányaik nevelése szigorú következetességgel, de amellet páratlan gondossággal is történjen és ezért csak hálásak lehetnek azon szülők, akik gyermekeik nevelését az ő gondjaira bízzák.

— **Ischiásnál egy pohár természetes Ferenc József keserűviz reggel éhgyomorral véve biztosan előmozdítja a gyomor és a belek működését s ennek következtében csakhamar a megkönnyebbülés jóleső érzése tölti el a beteget.** Az orvosi szakirodalom kimutatja, hogy a **Ferenc József viz** a máj és a végbél felé irányuló vértódulásoknál, valamint arany-érről és prostatabajoknál is áldásos hatást fejt ki. A **Ferenc József keserűviz** kapható gyógyszer-tárakban, drogériákban és fűszerüzletekben.

50%-ot megtakarít

ha szövet, selyem, bár-
sony, vászon és da-
masztáru szükségletét

a VERSENY áruházban

Rákóczy-ut 14 sz.
Apoló palota mellett

szerzi be

A váradai zsidóság — Borsáért

váradai zsidó társadalom által indított akció a borsai tüzkárosultak segélyezésére még mindig nem nyert befejezést. Az eddigi gyűjtés eredménye már is meghaladja a 300 ezer leít, melyet a beér-kező sorrendjében mindig közölni fogunk lapunk hasábjain. Mult heti 194.354 leies kimutatásunkhoz a következő adakozások történtek:

Interexim tisztv. Lei 800, Erneyi Vilmos 750, Barátkai Otthon pensio 700, Br. Hahn Eduard, Br. Gerlicy István, Goldberger István, Rothbart A. Ede, Wasserstrom Sándor, Sipos József, Karfunkel Fülöp, Wasserstrom Sámuel, Mózes Áron, Katz Ödön, Dr. Faragó Sándor, Schwartz Mór, Dr. Grosz Sándor, Dr. Grünstein Ignácz, Engel József, Szilágyi Ernő, Boris Goldberg, Schwartz ékszerész, Weisz Sándor, Mendel, Rácz Ernő, Roth M. Ernő, Markovits Mik-lós, Horbácz József, Hollós Jenő, B. L., Molnár Helmuth, Herbst Fülöp, Farkas Jenő, Dr. Markovits Pál, Schwartz György, Stein szappangyár, László malom, Ito, Celluloid, Bihari Bank. Blank Banca, Alt. Takptár, Klein Márton, Dr. Keszler Hermann, Erdélyi Jenő, Adler Jenő, Kelemen Izsó, Dr. Mar-kovits Ignácz, Dr. Messinger Armin, Radó Samu, Dr. Pollatsek Pál, Sebők Béla, Kormos Ferencz, Steiner Imre, Rácz Ferencz, Vadas József, Faragó Miksa, Steiner Jenő, Eichner Ernő, Vadász Sándor, Vasvári Gyula, Dr. Farkas Adorján, Rehberger Zoltán, Gertler József, Zavislag Adolf, Grün Sámuel, Szilágyi I., Dr. Nagy József, Moskovits Ipartelepek, Huszár Adolf 500-500 Lei. összesen 229.604 Lei.

אמדה' כשר אמדה' כשר

Restaurant

Oradea, Zöldfa-u. 10.

GROSZ

Timișoara, Lloyd-sor 8.

Utazóknak 10% engedmény

Bihari Orth. Izr. Hitközség. (Jud. Bihor)

Pályázat.

A bihari orth. izr. hitközség תפילה בער תפילה keres a közelő nagy ünnepekre. Csakis nő, val-lásos zsidó férfi ajánlata lesz figyelembe véve.

Az előjáróság.

ÜNNEPEKRE Női férfi kabátok tren-coathok
vegytisztítása és festése
VÉGH-nél
megkezdődött

TELEFON: 127

Felvételi helyek: Bómer-tér 2. Lillom-u. 5.

Nachpöszá döráchénu!

Közeledünk a II-ik Erdélyrészi Zeire Mizrachi konferenciához. A multakon okulva, a mostani konferencia nem tölt el bennünket azon reményekkel, amellyel az I-ső töltött volt el. Az elmúlt munkaév a csalódások hosszú sorozata volt, mert hiszen jelentékenyebb munkát nem végeztünk.

Rendszer változásra van szükségünk! Nem elégedhetünk meg csupán a határozatok megvitásával és azoknak hozatalával. A konferencia kötelessége kell, hogy legyen, a hozott határozatok keresztülvételének a módjait is megállapítani. A tavalyi konferenciánk egész sor fontos határozatokat hozott, de a keresztülvételről alig, vagy egyáltalán nem esett szó a konferencián. Ennek eredménye, hogy a vezetőség a hozott határozatokat nem tudta végrehajtani és ép úgy tehetetlenségre van kárhoztatva, mint ezelőtt, mert a határozatok végrehajtására a vezetőség nem is gondolhat. Hiszen a szervezet valósággal csak tengődik egyik napról a másikra és fenntartása igénybe veszi a vezetőség egész idejét és tevékenységét. A vezetőség nem teljesítheti legelemibb kötelességeit sem. A legkisebb költségekre is hiányzik az anyagi fedezet. A csoportok hozzájárulása alig fedezi a levelezési költségeket.

A konferencia, a Mizrachi eszme terjesztése érdekében, a vezetőség kötelességévé tette, propaganda iratok kiadását. Ennek a határozatnak, a vezetőség igyekezett is eleget tenni. Sajtó alá rendezte Ráv Fischmann „A mizrachizmus lényege” című tanulmányát, azonban kinyomatni, az anyagi eszközök hiányában nem tudta. A bulletheinek, melyeknek kéthetenkénti kiadása volt tervezve, csak nagyon rendszertelenül és nagyon összecsugorodva jelenhet meg, a csoportok a fülük botját sem mozgatták annak érdekében és csupán a vezetőség erőfeszítésének köszönhető, hogy úgy ahogy, mégis csak megjelenik. Pedig dacára értesítési jellegének, az elvi része szépen fejlődött és ha nem is helyettesíthette volna a propaganda irodalmat, remélhetjük, hogy azt legalább részben pótolni fogja.

A propaganda tekintetéből egyedül a „Népünk” jöhetne számításba. De az anyagiak hiánya miatt ez sem jelenhet meg nagyobb terjedelemben, a mostani terjedelmét majdnem teljes egészében a „politika” (hitközségi és belpolitika) foglalja el, szoros vett mizrachi cikkeknek és kérdések megvitásának alig jut hely, nem is szólva arról, hogy az általános cionista világban történekről áttekintést nyújtson. Hogy a sajtónk viszont kizárólag csak mizrachista és általános cionista kérdésekkel foglalkozzon, teljesen lehetetlen. „Hódítsátok meg hitközségeinket” volt vezérünk jelszava, ez ép úgy létszükségletünk, mint a tömegek meghódítása. Azokban a helységekből, ahol a hitközség elöljárósága legalább részben cionista érzelmű, élénk cionista élet zajlik.

A „Népünk”-ön keresztül csak úgy végezhetnének eredményesebb felvilágosító munkát, ha ez nagyobb terjedelemben jelenne meg. Hogy nagyvonalú felvilágosító munka nélkül nem érhetünk el semmi jelentékenyebb eredményt, eléggé megmutatták az eddigi tapasztalatok. A régi csoportjaink tovább haladnak a tespedés útján, kevés új csoportjaink csak abban különböznek a régiektől, hogy vagy egyáltalán nem kezdenek dolgozni, vagy az első lelkesedés elmúltával igyekeznek túlnenni télenységükkel a régieken. Propaganda nélkül, mozgalmunk el nem mélyül, vagyis a már meghódított elemek nem válnak öntudatos mizrachistákká, olyanokká, akiket nem kell minden anyagi áldozathozatalának alkalmával külön külön újra „megdolgozni”, ezért szenvednek a helycsoportok is pénzhányagnak.

Nem mondhatjuk, hogy ennek a pénzhányagnak a gazdasági krízis az oka, mert hiszen Lengyel- és Németországban sokkal nagyobb a gazdasági krízis és az ottani testvérszervezetünk mégsem szenvednek oly végzetes pénzhányagnak mint mi. Pénz nélkül nincs propaganda és propaganda nélkül nincs pénz! A jelentősebb Mizrachi országokban u. m. Amerika, Lengyel- és Németországban már a munka megkezdésekor elegendő számú személyiségek voltak majdnem minden helycsoportban, akik eléggé támogathatták egymást és központi vezetőiséget, úgy hogy eredményes felvilágosító munkát végezhettek. Később a propaganda annyira hatott, hogy iskolákat alapíthattak és hachsara telepeket létesítettek. Nekünk hiányzik még a lengyel zsidó erős nemzeti érzése és a német zsidók iskolázottsága. Némely csoportjainkban, megfelelő vezető hiányában a legkisebb munkát sem végzik el, viszont a legtöbb csoportban, napirenden van az „elnöki és titkári” székek betöltésének kérdése.

Tudtommal, Várad az egyetlen helycsoport, amely Németország mintájára elegendő számú iskolázott tagokkal rendelkezik, de ennek dacára sem végezhettek eredményesebb munkát, mert harcolnia kell a „szélsőséges” áramlatokkal is, melyeknek ugyanott van a „központjuk”. Munkájában a sighetiek támogathatták volna eredményesebben, de a máramarosiaknak nincs az az erős nemzeti érzésük, mint a lengyel zsidóknak és még hozzá sértve érzik magukat — úgy, hogy ők sem teljesítették teljesen kötelességüket.

Ime eljutottunk bajaink kufőjéhez: Nincs elegendő számú öntudatos, meggyőződéses mizrachistánk! Ezt a bajok baját a konferencia csak úgy fogja tudni orvosolni, ha elhatározza a racionalizálást, vagyis: minnél kevesebb költséggel, minnél mélyebb, behatóbb munkát! Legyen a vezetőség első kötelessége, az alkalmas vezetőkkel rendelkező helycsoportoknak, szilárd alapokra való helyezése és pedig, hogy a központi kiküldött az egyes csoportokat gyakrabban és huzamosabb időre látogassa meg és csak az eredmény bökvetkezése után, dolgozzon a Mizrachi eszme szélesebb rétegekben való terjesztésére. Ez a „Merkáz Olami” módszere is és ez elég bizonyíték arra, hogy nem követünk el „árulást” az eszmével szemben. A Merkáz kikül-

A németországi zsidóság súlyos válsága

Egy hét választja el Németország lakosságát a birodalmi választásoktól, melyek nemcsak a németiség, de a német zsidóság számára is sorsdöntő jelentőségűek. Hatszázezer német zsidó helyzete dől el ezen a napon, akik a kultúra, tudás, zsidó érzés pionirjai voltak. Egy demagóg bujtogató, lázító politika, hitlerizmus emeli fel a zsidóság ellen a maga sárkányfejét. Az alacsonyrendű népszennvedélyek kiaknázására alapított gyilkos pogrompolitika, mely nem egyéb fehérszínű átfestett bolsevizmusnál, melynek nincs egyéb célja, mint kifosztani, nyomorba dönteni, leigázni, gettóba szorítani, a középkor nivójára leszorítani a zsidóságot.

A harc őriási lesz. A földalatti és nyílt bujtogató, a kedélyek fűtése már rég óta folyik, a rettenetes gazdasági nyomor mind nagyobb rétegeket foszt meg a higgadt megfontolás képességétől és dönt a szélsőségek karjaiba. A helyzet valósággal kétségbeesztő. Az izgatások gyümölcsei napról-napra mutatkoznak. Baden-Badenben, Németország legelőkelőbb nyaralóhelyén fellángolt az utcai zsidóverés. Berlin utcáin ártatlan és békés zsidó polgárokat martalócok inzultálnak. Frigyes Vilmos az ex császár harmadik fia megjelenik Bayreuthben a diszeladásokon, öltözetén ott ékelenkedik a horogkereszt jelvénye, antiszemita gúnydalokat énekel és zsidógyűlölő jelszavakkal próbál népszerűséget aratni. Thüringiában hivatalos imádságokat szerkesztenek a zsidók ellen. Szászországban gazdasági bojkotot hirdetnek és valószínűleg meg a zsidósággal szemben. Altonában az esküdtszék előtt az antiszemita vádolt azt kérte a bíróságtól, hogy a zsidókat vessék vissza az esküdtszék sorából. A törvényszék ezt a kérelmet teljesítette! Frankfurtban 17000 ember megy el, hogy meghallgassa Hitler Adolf aljasan izgató antiszemita beszédét. Heidelbergben, ahol „vidám diákélet” folyik, a Burschenschaftok épen a napokban kezdték el azokat a jeleneteket, melyeket 1919—1920-as évekből oly fájdalmasan ismerünk. Sötét felhők takarják el az égbolt vigasztaló derűjét a német zsidók fölül.

Ezzel szemben a német kormány részéről Dr. Wirth kancellár kétségtelenül elismerésre méltó viselkedést tanúsít. Legutóbb Karlsruhéban Dr. Ludwig Haas, a volt német belügyminiszter és a német zsidóság halhatatlan alakjának temetésén — melyhez hasonlóan impozáns temetés Stressmann halála óta Németországban nem volt — Dr. Wirth német kancellár a tízezrekre menő gyülekezeti előtt mondotta el rendkívüli nagyhatású filozemita beszédét.

— Leteszem — ugymond — e nagy német és nagy zsidó férfi koporsójára a német birodalom háromszinű koszorúját. Ez a koszoru szól a katonának, ki értünk harcolt, a hazafinak, aki értünk dolgozott, a politikusnak, ki országunk sorsát javította. A német politika két halhatatlan alakjának volt ő méltó utódja és barátja: Rathenaunak és Stresemannnak. És velük együtt lett áldozata az aljas gyűlölködésnek, mely a felekezeteiket egymásra uszítja Németországban.

Wirth kancellár ezután két karját kitarva, mennydörgő hangon mondotta:

— Főlemelem a szavamat ennél a koporsónál, ennek a nagy német zsidónak, Ludwig Haasnak koporsójánál és azt kiáltom; elég volt! Elég volt a gyűlölködésből, elég volt a szenvedélyek nyomorult felkeltéséből! Nézzetek ide, nézzetek e halottra, ki Németországnak szentelte zsidó létére életét és működését.

Döbbenetes hatást keltett dr. Wirth beszéde, melyet csak fokozott Dietrich pénzügyminiszter, aki a következő szónok volt.

Félve és együttérzéssel tekintünk át Németország felé, melynek minden követ a zsidó történelem véres emlékei szenteltek meg. Szemünk a nagy német hitközségeken hatalmas kulturcentrumokon függ, melyek sorsáért és jövőjéért aggodalom tölti el lelkünket. A jobboldali szélsőségek, a nacionálszociálisták, vagy rövidítve „nazi”k, ezt a szellemet akarják megvalósítani, meghonosítani, törvénybe iktatni és az állami élet alapjává tenni.

Élet-halál küzdelem fog összecsapni a szenvedő német állam társadalmi életének romjai felett.

döttjei is csak a jelentősebb Mizrachi országokat látogatják meg gyakrabban. Dolgozzunk előbb szűkebb körben, de annál alaposabban, annál erőteljesebben!

Volna még egy módszerünk, amely nehezebb ugyan, de annál eredményesebb: Hódítsuk meg bachurjainkat és rabbijainkat! Bachurjaink tudom, öntudatlanul tikos cionisták és csak öntudatra kell őket ébreszteni, hogy nyíltan eszménk szolgálatába álljanak. Ezeknek a „nemzeti élet kórhójából” kiküldött elemeknek, az ő lelkesedésükkel és akaraterejükkel munkánkban való bekapcsolódása, mozgalmunknak beláthatatlan kedvező eredményt hozhat. Előltük a rabbijaink is meghódolnának és akkor nekünk is lenének „Kalischerek, Mohliverek és Éliásbergerek” mint volt egykor.

Nachpöszá döráchénu vönáchkórá vönásuvá!!
Cehul Silvaniei Achád Hacöirim.

A baktériumok és véresejtek, a betegség és egészség harca egy megrokkant, meggyengült szervezetben. Mi reméljük, hogy az igazság győzedelmeskedni fog és a német zsidók tovább folytathassák a maguk hatalmas teremtő és építő munkáját a zsidóság és az összemérés javára.

Felhívás.

Értesitem a n. é. közönséget és a t. vevőkörömet, hogy modernül felszerelt orth. kóser szalámi hentesárugyámban a legjobb minőségű készítmények jönnek forgalomba hozva, Szives pártfogást kér

MARTIN PÁL jun.

ארטה' כשר HENTESÁRUGYÁR ארטה' כשר
C L U J, Piața Mihai Viteazul 25.

Nyugodtan fog aludni, ha

EXPRESS POLOSKA irtót

használ. Kapható:

STERN S. ENDRE

GÉGNÉL ORADEA, Zöldta-u. 10.

Égy üveg
ára 15 Lei

Telefon: 378.

Téli szörme különlegességeim

megérkeztek, azokat a legolcsóbb árban bocsátom a nagyabecült vevőközönség rendelkezésére. Szives pártfogást kér

Ungár Benő
Oradea, Nagypiac-tér 14. szücs és szörmeárubáza

Restauran NÓTA Cluj ארטה'

Ha Clujra jön, keresse fel az ujjonon megnyílt orth. kóser

Vendéglőmet Str. Dubalarilor v. Timar-u. 7.

a főpostával szemben levő szamosmenti-ucca

ahol izletes koszt, olcsó árak pontos kiszolgálás, garantálják vendégeim megelegedését. Esküvőket vállalok, Szives pártfogást kér

Utazóknak 10% árengedmény.

Restaurant NÓTA Cluj

Nagy áresés a zsirpicaon

Az egész országban csakis én szállítom a legfrisebb, nyáron olvasztott

ארטה' כשר LIBAZSIRT ארטה' כשר

a legolcsóbban, vasuton és FRIEDMANN SAMU
postán, saját bödönömben. Oradea, Guza Voda 6

A legszebb !! Zománofényű gallérok

Itszitja a

KLEIN Gőzmosóda

Szent János ucca. 4.

VEGYILEG tisztít mos vasal ! férfi és női ruhákat

BORGOS Bazár épület

vegytisztító Színház oldal.

Inkasszánsokat magas jutalékkal

felvesz a „NÉPÜNK” kiadóhivatala.